Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 43, Aralık 2019, s. 430-439

ISSN: 2149-0821 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/SOBIDER.37352>

Doç. Mahir BAYRAMOĞLU

Trabzon Üniversitesi. Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü, Bayramoglu.m@hotmail.com

20-YÜZYIL RESİM SANATINDA KOLAJ- KOMPOZİSYON

Özet

Kolaj-Sanat yapma kaygısı taşıyan veya kendi yaklaşımları doğrultusunda içeriğine anlam katmaya oldukça etkili yöntemlerden biridir. .

20-Yüzyıl 1912-1914 yılları arasında Sentetik Kübizm dönemi geleneksel malzeme arayışında bir dönem noktasıdır, Pablo PİCASSO ve George BRAGUE resim sanatına boya dışında malzemeleri kompozisyonlarına soktular ve kolaj tekniğini kullandılar.

1912-1914 Yıllar arasındaki Sentetik Kübizm döneminde PİCASSO modern sanatın en önemli eserlerinden ‘‘Bambulu Ölüdoğa’’ yı yaptı.

George BRAGUE 1912 yılından itibaren Pablo PİCASSO ile birlikte Sentetik Kübizm akımına öncülük yaptı, PİCASSO kolaj –kompozisyonlar yaparken BRAGUE ilk ‘‘paper-cole’’yi kağıt yapıştırma kolaj kompozisyonlar yaptı.

Pablo PİCASSO ve George BRAGUE kolaj –kompozisyonlarında nesneler betimleme yöntemi olarak kabul edildi. Kullandıkları temalar genellikle alışılmış konulardı ve ölüdoğa geleneğinden alınmışlardı.

Kübizm kolaj- kompozisyon kavramını bir çağdaş sanat üslupu olarak geliştirmiş ve yeni çağdaş yorumu ile bir çok ünlü eserler sanat tarihinde yer almaktadır

Anahtar Kelimeler.Kolaj,Kompozisyon Sentetik Kübizm ,Çağdaş, Resim ,Ölüdoğa

COLLAGE AND COMPOSITION IN 20-CENTURY PAINTING ART

Abstract

Collage-Art is one of the most effective methods to add meaning to the content that is concerned about making or in accordance with its own approaches.

The period of Synthetic Cubism was a period in the search for traditional materials between the years of 20-century 1912-1914, Pablo Picasso and George Brague put the materials other than paint into their compositions and used the collage technique.

1912-1914 During the period of Synthetic Cubism, Picasso made 'Bambulu Ölüdoğa' 'Bambulu Still Life' inden, one of the most important works of modern art.

Since 1912, George BRAGUE has pioneered the Synthetic Cubism movement with Pablo Picasso, while PICASSO made collage - compositions, while BRAGUE made the first "paper - cole" paper paste collage compositions.

Pablo PICASSO and George BRAGUE were accepted as the method of depicting objects in collage-compositions. The themes they used were usually customary subjects and were taken from the stillborn tradition.

Cubism developed the concept of collage-composition as a contemporary art style and many famous works with their new contemporary interpretation take place in art history.

Keyword: Collage, Composition Synthetic Cubism, Contemporary, Painting, Still Life Bamboo Dead Nature.

20-YÜZYIL RESİM SANATINDA KOLAJ- KOMPOZİSYON

GİRİŞ

Resim de kompozisyon çeşitli elemanları denkli,düzenli olarak bir ara ya getiren eser anlamındadır.Kompozisyon, öğelerin bir sistem içinde,ilkeler bağlamında bir araya getirilmesidir, ancak bir üslubun karakterini de yansıtır bir bütündür. Üslubun karakteristiği bir dil ile yansıtabilmektir, boşluk,görsel ritim, görsel denge,çizgi,doku, biçim vs. oluşturur.

Kolaj- sanat tarihindepek de yeni bir kavram ve yorum şekli olmayan bir yaklaşım. XX-Yüzyıl evelerinde çok yaygın olarak kullanmağa başlamıştır. (Şumov1989/6.33)

Resim-1. Pablo PİCASSO. Gitar.66.4x49.6 cmKolaj .Museum of Modern Art. Nev York 1913

Kompozisyon- Kavramsal (nokta, çizgi, düzlem, hacim) ve görsel öğelerin (nokta, çizgi, renk, doku, boyut, biçim, yüzey) belirli, bir düzen içinde bir araya gelmeleri kompozisyonu oluşturur. Kompozisyonda en önemli ilke, her şeyin bütüne ait ve uygun olması, hiç bir örgenin birbirine yabancı ve uyumsuz olmamasıdır. Yani bütünlüktür, bütünlük içinde çeşitliliklerdir.(Kompozisyon 2019)

İreli kompozisyon örnekleri, İtalyan Rönesans inilk yıllarında görülür.Bizans etkisinden yavaş –yavaş kurtulmaya başlayan İtalyan ressamaları çağın matematik ve geometrik alanlardaki araştırmalarına paralel olarak bu bilimleri esim alanına vurmaya ve tablolarını inceden inceye hesaplanmış geometrik örgüler içindealmaya başladılar.

Örneğin,Raphael in Rembrandt in tabloları manzara, bina iç ve dışarını canlı, cansız tabiat elemanlarını, figürleri-insanları- bir araya getiren kompozisyonlar,,anıtsal eserlerdir.Bu bakımdan resim repertuarında kompozisyon kelimesi çeşitli elemanların, düzenli olarak bir araya getiren eser anlamdadır. (Şumov 1989/6.33)

Resim sanatında Kompozisyon mimarlıkta olduğu gibi, bir bakımda heykeltıraşlıkta da sanatçılar en eski uygarlıklardan beri, eserlerin kuruluşunda bir takım matematik ölçüler kullanmışlardır. Mısırlılardan beri biçim ahengi, nispetler uygunluğu /-“Büyük, Küçük,en Küçük”ölçülerine dayatılmış ve denklik,nispet güzelliği taşıması gereken her alan,en küçük ayrıntılarına kadar bu ölçüler örgüsüne da yatılmıştır.

Kompozisyon kurallarının geometrik bölüntüleri,”çizgilerin metafiziği “ konusunu tamamlar ve daha da aydınlatır Çizgilerin taşıdığı anlamlarla kompozisyon örgülerin geometrik

karakteri bir tabloda birleşmesi kardeş elemanlardır. Statik, dinamik karakterli çizgilerle geometrik örgülere dayanan kompozisyon tertipleri tablonun renkleri kadar önemlidir.

Kolaj nedir? Kolaj Fransızca "collage" düz bir yüzey üzerine fotoğraf, gazete kağıdı ve benzeri nesnelerin yapıştırılmasıyla ve bazen boya ile de karıştırılarak uygulanan bir resimleme tekniğidir. (Kolaj nedir 2019)

Resim-2. George BRAGUE. Glarnet 71.1X52.1. Modern Art Rint. Paris. 1912

Resim alanından gelme bu terim, hazır ünitelerin bir araya getirilmesiyle oluşan kompozisyonudur. Tuval ve ya kağıt üzerinde yapılan fıkra ve ya benzeri şeylerin üzerinde farklı malzemeler ile yapıştırma sanatıdır.

Yalnız kolaj kompozisyonları XX-yüzyıl resim sanatında yeni bir teknik veya akım olarak kabul edilmesi doğru olmaz çünkü kolaj kompozisyon örneklerini Rönesans dönemi fresk ve ikonlarda görmek mümkündür.

Sanat tarihinde Rönesans döneminden önce C. Botiçellinin bir gencin portresi eserinde tuvalin zemin katına gerçek alçı madalyon parçaları yerleştirilmiş. (Şumov 1989/6.33)

XX- Yüzyıl sanat tarihine yenilik getiren akımlar içinde yer alan MODERNİZM dönemi kolaj tekniğini kavram ve yorum olarak geniş yer almaktadır ve bir çok ünlü sanatçılar tarafından kullanmakta idi.'

Sanat tarihinde kolaj tekniğini modern sanat döneminde bilinçli olarak kullanan akım kübizmdir. Kübizm akımındaki sanatçılar sıradan nesneleri kolajda bilinçli olarak tercih etmişlerdi

Bu bakımdan KLİMT-in eserleri dikkat çekmektedir,kolaj tarzında yaptığı eserler halı deseni ve motiflerini arandırmakla beraber bu eserlerde farklı materialler folyekumaş,hatta renkli taş,nakişlar kullanılmıştır.Bu eserlerde kullanılan farklı sert ve yumuşak materialler sayesinde eserler bir mozaik etkisi yaratmaktadır. (Şumov, 1989/6.33)

Çağdaş Batı sanatçılarından Georges BRAGUE, Pablo PİCASSO,Fernand LEGER Raymond DUCHAMP VİLLON gibi kubist sanatçılar kolajın sanatsal tekniklerini birbirinden ayırt etmek için kullanıyorlardı. Kubizm akımı temsilçileri resimlerinde ve kolaj çalışmalarında sıkça sözlükler,ya da heceler kullanıyorlardı , bazen gazetelerden metinleri ekliyordular ve ya bunları resmederdiler, bazen değerçek müzik enstrumanları tuval ve ya sert mukavva üzerine monte ederler.

20-Yüzyıl Modern sanat akımından sanatçılar kolaj kavramını bir çağdaş sanat uslupu olarak geliştirmişler ve yeni çağdaş yorumu anlayışı ile bir çok ünlü sanat eserleri sanat tarihinde yer almaktadır.

20-YÜZYIL MODERN SANAT- KOLAJ –KOMPOZİSYOM

Sanat tarihinde kolaj tekniğini modern sanat döneminde bilinçli olarak kullanan akım kübizmdir. Kübizm akımındaki sanatçılar sıradan nesneleri kolajda bilinçli olarak tercih etmişlerdi.

20. Yüzyılda kübistlerin kollaj kullanımının etkisiyle bir sanat tekniği olarak kabul görmüştür. Daha sonra bu tekniği kendi fikirlerine uygun bulan fütüristler, dadaistler ve sürrealistler de kullanmıştır.

CEZANNE'nın daha önce aynı resim içinde çoklu bakış açılarını kullanışından yola çıkan PİCASSO ve BRAGUE Kübizm'in öncülüğünü yaptılar. Kübistlerin nesneleri betimleme yöntemi radikal olarak kabul edildi. Kullandıkları temalar genellikle fazlaca alışılmış konulardı ve ölüdoğa geleneğinden alınmışlardı..(Lynton 2004.62)

Düzlemleştirilmiş hacim, karışık perspektif,kolaj,çoklu bakış açısı ölüdoğa,analitik sentez.kubistler bunu tuval üzerinde yakalamaya denediler, bunun sonucu olarak da Kübizm,resme kavramsal bir yaklaşım olarak tanımlandı..

Analitik ve sentetik temrinleri ,bir nesnenin Kubizm'e göre gözlemini ve Kübizme göre, örneğim kolaj gibi,sanatsal teknikleri birbirinden ayırt etmek için kullanıyordu

PİCASSO ile BRAGUE-ın yapıtlarının önemli bir değişimi sanatçıların ikinci tur Kübizmde ‘Sentetik (birleşme) Kübizm adı verildi .Bundan şu anlaşıyordu, bu yapıtlar doğadan değil de, sanattan ya da yapma nesnelerden kaynaklanan değişik öğelerden oluşuyordu..(Lynton 2004. 62)

PABLO PİCASSO

. Sentetik kübizm dönemi geleneksel malzeme anlayışında bir dönem noktası. Pıcasso 1912-yılında yaptığı Bambulu Ölü Doğa ile boya dışındaki malzemeleri resim sanatına soktu ve ilk kez kolaj tekniğini kullandı.(Erden 2012.68)

Hayallimizde bu nesnelerin değişik özelliklerini aynı zamanda görebiliriz de vegörürüz de.Bu özelliklerden bazıları öyle net ortaya çıkar ki,onları dokunup, onları elimiz alabileceğimizi hissedebiliriz.Böylece resimdeki değişik biçimleri tanımlamakta ve onların arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmakta zorluk çekmeyiz.

Resim-3.Pablo PİCASSO ,Bambulu Ölü doğa , Picasso Müzesi.Paris1912

Picasso Bambulu Sandalyeli Natürmortu yaparken gazete, pipo, bardak gibi kübist nesneleri resmin üçte bir bölümünde bir muşamba kullanmıştı.(Lynton 2004. 62)

Pablo Picasso Kemanlı Ölüdoğa Kompozisyonun tam ortasındaki, keman parçalara ayrılmış. Masanın üstü ile ilişkisine bağlı olarak ‘gerçekte’ nerede olduğunu söylemek mümkün değil. Uzatılmış mı yoksa bir şeye dayanıyor mu? Bu belirlisizlik kübist resmin tıpkı özelliğidir. Dolayısıyla, resmin farklı renklerdeki kağıt parçalarından oluşmuş bir kolaja bezeri biçimde çalışması da aynı özelliği taşır.(little 2008 106-107)

**Resim-4.Pablo PİCASSO Kemanlı Ölüdoğa .Museum of Modern Art.
Nev York 1912**

GEORGE BRAGUE

Kübistler kompozisyon ve kolajlarında sıkça sözlükler ya da heceler kullandılar bazen gerçek gazetelerden metinleri eklediler veya bunları resmettiler. Georges Brague 1912 - yılında ilk "papier colle" yi kağıt yapıştırma kolaj-kompozisyonlarını yaptı.

Pipolu Adam tablosunda, adam için karakalem, arka plan için de ahşap kaplaman izlenimini verecek bir duvar kağıdı kullandı

Resim-5.George Braque.Pipolu Adam.Basle Müzesi.Kupferstichkabinett. 1912.

Bu çalışmada sağ köşedeki kıvrımlı biçim bir kemanın ya da çellonun başı olabilir, ya da rom ve klarnet üzerindedurduğu şömine rafının bir parçasıdır.Braque'un teması sanki önce doğmuş sonra da düzlemlleştirilmiş gibi. .(Little 2008 106-107)

Meyve Tabağı ve Bardak tablosunda da aynı malzeme ve aynı üslubu kulllanmakla birlikte, doğacı bir anlayışla çizgi üzümler, resme öbür öğelerle bir gerçeklikkazandırdı. Resmde yalnız karakelem ve yağlıboya kullanmıştır.Ahşap gibi görülen bölümler duvar kağıdı değil, yağlıboyadır ve ahşap taklidi görünsün diye bu yüzeye bir dekarötürün tarağı ile damarlı bir görünüm verilmiştir..(Lynton 2004. 62)

Resim-6.Georges BRAGUES. Meyve Tabakası Klübün Ası 81 x 60 cm, Yer: Musée National d'Art Moderne, Paris. 1913,

Kolaj yaparken, yapılanın kolaj olduğu anlaşılın istendiğinde, teknik olarak çok özel veya özenli bir çabaya gerek kalmayabilir. Değişik malzemeleri özellikle kesilmiş kağıtları tuvale yapıştırma işlemi ve böylece oluşturulmuş yapıt. Değişik sanat dallarının bir arada düzenlenmesiyle oluşturulan kompozisyon

20. Yüzyılda kolaj kübistlerin kullanımının etkisiyle bir sanat tekniği olarak kabul görmüştür. Daha sonra bu tekniği kendi fikirlerine uygun bulan fütüristler, dadaistler ve sürrealistler (gerçeküstücüler) de kullanmıştır. (Şumov1989/6.33)

20-Yüzyıl, sanatçıların kendileriyle tanımlanan ve tanıtılan akımların en yüksek noktaya ulaştığı dönemdir.(little 2008 106-107)

KAYNAKLAR

- Şumov, Александр,(1989), “Genç Sanatçı 6/1989”,Genç Nesil, Moskova.
- .ШУМОВ, Alexander, (1989), “ЮНЫЙ ХУДОЖНИК 6/1989”, МОЛОДАЯ ГВАРДИЯ, МОСКВА.
- Erden, Osman (2012), “Modern Sanat Hakkında Bilmeniz Gereken Her Şey”, Tempo Dergisi, Boyut Matbaacılık, İstanbul.
- Little, Stephen, (2008),” İzimler,Sanatı Anlamak”, Yem Yayın,2,Baskı,İstanbul.
- Gombrich, E.H.(2012),”Sanatın Öyküsü”, Remzi Kitabevi, Beşinci Basım, İstanbul.
- LYONTON, Nobert,(2004),”Modern Sanat Öyküsü”, Remzi Kitabevi, Üçüncü Baskı,İstanbul.
- <http://kolaj.nedir.com/#ixzz3gZFfOr8Y>(Başvuru 22.07.2019)
- <http://gorseldilsanat.blogcu.com/resimde-kompozisyon-ve-ritm/9979017>
- Resimde kompozisyon nedir. <http://kolaj.nedir.com/#ixzz3gZFfOr8Y> (Başvuru 22.07.2019)
- Kolaj nedir. <http://kolaj.nedir.com/#ixzz3gZFfOr8Y> (Başvuru 22.07.2019)